

Sosiaali- ja terveysministeriö

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi; sisäministeriön lausunto

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Lain tarkoituksena on yhdenmukaistaa asiakastietojen käsittelyä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen ja toteuttamisen käyttötarkoituksissa ja käytettäessä asiakastietoja muihin käyttötarkoituksiin.

Sisäministeriö lausuu asiassa seuraavaa.

Yleistä

Sisäministeriö pitää luonnoksessa esitettyä kokonaisuutta tavoitteiltaan ja perusteiltaan kannatettavana. Tarve yhdistää sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallintaa koskevia säädöksiä on tunnistettu pitkään ja muutos on omiaan selkeyttämään kokonaisuutta sekä se vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen liittyvää uudistusta. Luonnoksen mukaan nykysääntelyn puutteita on ilmennyt sekä palvelunantajan että valvontaviranomaisten näkökulmasta. Sisäministeriön näkemyksen mukaan luonnoksessa ei kuitenkaan arvioida tai tunnisteta niitä puutteita, jotka liittyvät asiakastiedon luovuttamiseen sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan ulkopuolelle.

Sisäministeriön hallinnonalalla poliisin toimialalla on tunnistettu jo pitkään haasteita poliisin ja terveydenhuoltoviranomaisten ja myös sosiaalihuoltoviranomaisen välisessä tiedonvaihdossa, erityisesti tiedon luovutuksessa poliisille. Haasteet ovat osin juontaneet pirstaleisesta ja tulkinnanvaraisesta sääntelystä sekä viranomaisen sääntelyn keskinäisestä suhteesta. Nykyiset terveydenhuollon ja sosiaalihuollon tiedonluovutusta koskevat säännökset on säädetty 1990-luvulla ja 2000-luvun alkupuolella eivätkä ne ota huomioon toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia. Epätyydyttävä sääntelyn tila aiheuttaa toistuvasti käytännön poliisin operatiivisessa työn haasteita, jotka vaarantavat ihmisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@govsec.fi
www.intermin.fi

Sisäministeriö on vuodesta 2017 lähtien tuonut sosiaali- ja terveysministeriön tietoon näitä haasteita, joita on esiintynyt valtakunnallisesti poliisin ja terveydenhuollon välisessä tiedonvaihdossa. Samalla on tunnistettu paikallisen yhteistyön ja sairaanhoitopiirien erilaisia käytänteitä ja ohjeistusta sekä osaamisen kehittämisen tarvetta. Yhteistyön käynnistyessä heti alkuvaiheessa tunnistettiin, että kaikkia käytännön ongelmia ei voida ratkaista ilman lainsäädäntömuutoksia. Yhteistyön tuloksena vuosina 2017-2019 valmisteltiin sisäministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön sekä keskeisten toimijoiden yhteistyönä ohje, joka julkaistiin vuonna 2020. Sen tavoitteena oli lisätä keskeisten terveydenhuollon toimijoiden tuntemusta poliisin ja terveydenhuollon tiedonvaihtoon koskevista säännöksistä käytännön soveltamistilanteissa ja myös lisätä terveydenhuoltoviranomaisten tuntemusta heidän oikeudestaan ilmoittaa poliisille uhkaavasta teosta ja saattaa se poliisin arvioitavaksi teon estämiseksi. Ohjeen julkaisun jälkeen ainakin yksi sairaanhoitopiiri irtautui ohjeen noudattamisesta perustellen sen olevan ristiriitainen voimassa olevan sääntelyn kanssa. Sisäministeriöön tulleen tiedon mukaan ongelmia esiintyy edelleen muuallakin.

Sisäministeriö teki myös vuonna 2018 sosiaali- ja terveysministeriölle ehdotuksen pykäläehdotuksineen silloin valmisteltavaan asiakas- ja potilaslakiin. Lakihanke raukesi eikä toiminnan kannalta välttämättömiä muutoksia toteutettu. Sisäministeriön ehdotuksen tavoitteena oli parantaa nykytilaa ja vastata havaittuihin epäkohtiin kuitenkin terveydenhuollon ammattihenkilön ja potilaan luottamuksellista suhdetta vaarantamatta. Ehdotuksen lähtökohtana oli terveydenhuollon osalta vastaavat säännökset kuin, mitä sosiaalihuollon asiakaslain 18 §:ssä on säädetty. Se sisälsi muutamia täsmennyksiä, joita olisi tarvittu myös sosiaalihuollon asiakaslakiin. Sosiaali- ja terveysministeriö totesi, että ensin on hyvä seurata ohjeen vaikuttavuutta ja lainsäädännön muutostarpeet voidaan huomioida myöhemmin, sittemmin osana nyt lausuntokierroksella olevaa kokonaisuudistusta. Tuolloin oli myös kesken EU:n tietosuojasetuksen kansallinen täytäntöönpano.

Esityksellä on yhteys myös hätäkeskustoimintaan, jossa käsitellään hätäilmoitusten johdosta muun muassa sosiaalihuollon ja terveydenhuollon asiakastietoja. Lakiehdotuksen 13 §:n mukaan julkisessa ja yksityisessä sosiaali- ja terveydenhuollossa palvelunjärjestäjä on järjestämisvastuulleen kuuluvassa toiminnassa asiakastietojen rekisterinpitäjä, jos muualla laissa ei toisin säädetä. Sisäministeriö kannattaa esitystä ja katsoo, että esitetty sääntely on yhdenmukainen sekä tietosuojasetuksen että hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) uudistamishankkeen kanssa. Hätäkeskustoiminnasta annetun lain muutosesitys on tarkoitus saada lausunnolle maaliskuussa 2022 ja esityksen mukaan hätäkeskustoiminnassa käsiteltävien sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen osalta rekisterinpitäjänä toimisivat hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki ja HUS -yhtymä, jotka vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueillaan. Voimassa olevan hätäkeskustoiminnasta annetun lain mukaan hätäkeskustoiminnassa käsiteltävien tietojen rekisterinpitäjinä toimivat ainoastaan Hätäkeskuslaitos ja Poliisihallitus.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelyä koskevan lakiesityksen mukaan tietojen käsittelyn perustana on rekisterinpitäjän lakisääteisten veloitteiden noudattaminen eli sosiaali- ja terveyspalvelujen toteuttaminen. Tietojen muiden käyttötarkoitusten käsittelyperuste määritellään esityksen mukaan kutakin käyttötarkoitusta koskevassa lainsäädännössä. Lakiluonnoksessa ei ole huomioitu sosiaali- ja terveysministeriön esittämää tarvetta mahdollistaa hätäkeskustoiminnassa käsiteltävien ensihoidon hälytystietojen suora luovutus hätäkeskustietojärjestelmä Ericasta Terveyden- ja hyvinvoinnin laitokselle (THL). Voimassa olevassa laissa terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksesta (668/2008) ei sisäministeriön näkemyksen mukaan

säädettä THL:n tiedonsaantioikeuksista liittyen hätäkeskustoiminnassa käsiteltäviin hälytystietoihin. Ensihoidon hälytystiedot eivät ole potilastietoja, ja niiden osalta olisi tarve päivittää THL lakia tai lakia hätäkeskustoiminnasta, mikäli THL tiedonsaantioikeus kyseisiin hätäkeskustoiminnan tietoihin halutaan varmistaa.

Sisäministeriö esittää, mikäli sosiaali- ja terveysministeriö katsoo tarpeelliseksi hätäkeskustoiminnassa käsiteltävien sosiaali- ja terveydenhuollon hälytystietojen toisiokäytön THL:ssä, tulisi sosiaali- ja terveysministeriön arvioida, mitä hätäkeskustoiminnassa käsiteltäviä henkilötietoja THL:lle on perusteltua ja tarpeen luovuttaa. Lisäksi olisi määriteltävä tarkkarajaisesti mihin tarkoitukseen THL voisi kyseisiä tietoja käyttää. Tämä muutosesitys olisi mahdollista tehdä yhtä aikaa nyt vireillä olevan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä esitetyn lain ja siihen liittyvien lakien yhteydessä, koska esityksessä tehdään muutoksia myös THL lakiin.

Pykäläkohtainen tarkastelu

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä

3 § Määritelmät

Ehdotetussa 3 §:ssä 5-kohdan asiakastiedon, 6-kohdan potilastiedon ja 7-kohdan sosiaalihuollon asiakastiedon määritelmät kattavat kaiken mahdollisen hoitoon tai palveluun liittyvän tiedon. Se ei erottele tiedon sisältöä sen mukaisesti, mikä on tiedon suojaustarve, esimerkiksi tiedon sensitiivisyyden takia. Siten jo pelkästään asiakkaan yhteystiedot tai sairaalassa olo on katsottu terveydenhuollon piirissä salassapidettäväksi tiedoksi kaikilta sivullisilta (ks. myös kohta 4-5 § sivullisen määritelmä). Potilaan puhelinnumeroa suojataan siten yhtä vahvasti kuin esimerkiksi potilaan saaman mielenterveyshoidon sisältöä. Tietosisällön huomiointi ja sitä tukeva määrittely olisi siten luokiteltu eri tasoihin salassapitointressin kannalta ja samalla se mahdollistaisi tiedonluovutustilanteiden sääntelyn kehittämistä intressipunnintaa tehden.

4 § - 5 §

Ehdotetulla säätelyllä yhtenäistettäisiin terveydenhuollossa vakiintunut sivullisen käsite myös sosiaalihuoltoon. Sivullisen käsite rajaa hyvin tarkasti sivulliseksi kaikki muut tahot kuin palvelujärjestäjän lukuun tai toimeksiannosta toimivat, asiakkaan palveluun tai hoitoon osallistuvat tahot. Se asettaa omaiset, naapurit, toimittajat ja viranomaiset samaan sivullisen viitekehykseen, mikä on osoittautunut käytännössä ongelmalliseksi. Sivullisten määrittelyssä tulisi huomioida nykyistä tarkemmin eri sivullisten luonne. Virkavastuulla toimiva viranomainen, joka suorittaa lakisääteistä tehtäväänsä, tulisi olla osin eri asemassa. Sivullisen määrittelyn tarkentamisella voisi olla vaikutusta toiselle viranomaiselle luovutettavan tiedon luovutustilanteiden sääntelyn kannalta.

11 § Asiakkaan tiedonsaantioikeus tietojensa käsittelystä

Sisäministeriö kiinnittää huomiota ehdotetun 11 § ja sen perusteluissa viitatus asiakas sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisestä käsittelystä annetun lain (784/2021) 26 § lisäksi myös tietosuojalain (1050/2018) 34 § 1 kohtaan.

47 § Asiakastietojen kirjaaminen sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden toimialojen välisessä yhteistyössä

Sisäministeriö kannattaa, että luonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi asiakastietojen kirjaamisesta monialaisessa yhteistyössä, kuten sosiaalihuoltolain 41 §:n mukaisessa monialaisessa yhteistyössä. Moniammatillista yhteistyötä tehdään erilaisissa monialaisissa verkostosta asiakkaan suostumukseen perustuen ja ehdotettu säännös parantaisi nykytilaa. Moniammatillista yhteistyötä ja verkostotyötä tehdään myös poliisin kanssa,

esimerkiksi THL:n vetämässä Barnahus-hankkeessa ja MARAK-riskinarviointimenetelmässä. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimijat osallistuvat myös esimerkiksi poliisin Ankkuritoimintaan. Monialaisessa tai moniammatillisessa yhteistyössä kukin viranomainen tekee lakisääteistä tehtäväänsä laissa säädettyjen toimivaltuuksien mukaisesti. Tyypillisesti sitä tehdään asiakkaan suostumuksella, johon perustuu myös tiedon luovutus. Myös laissa lapseen kohdistuneen seksuaali- ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämisestä (1009/2008) tiedonluovutukseen ja tiedonsaantiin liittyviä säännöksiä, jotka on hyvä huomioida.

Nyt tarkoituksena olisi säätää moniammatillisessa yhteistyössä saadusta sosiaali- ja terveydenhuollossa asiakastiedon ja yhteistyössä syntyneestä tiedon kirjaamisesta. Luonnoksessa jää kuitenkin epäselväksi ehdotettavan sääntelyn suhde kunkin toimialan omaan sääntelyyn ja se, miten ehdotetun lain 4 - 6 §:ien asiakastietojen salassapitoa, vaitiolovelvollisuutta ja siitä poikkeaminen määräytyisi muun organisaation edustajan ja tähän soveltuvan sääntelyn kannalta. Myös käsitteellisiä eroja on eri toimialojen sääntelyssä. Jatkovalmistelussa näitä seikkoja on syytä täsmentää ja samalla selvittää moniammatillisessa yhteistyössä saadun tiedon ja siinä syntyvän asiakastiedon säilyttämistä ja edelleen luovutuksesta 47 §:ssä tarkoitettua edustajaorganisaatiossa.

53 § ja 54 §

Sisäministeriö toteaa selvyiden vuoksi, että kiellolla ei voida estää myöskään poliisin lakiin perustuvaa tiedonsaantioikeutta riippumatta asiakkaan tai potilaan tahdosta tai suostumuksesta.

62 § Asiakasta koskevan tiedon luovuttaminen poliisille

Lakiehdotuksen 62 § koskee asiakasta koskevan tiedon luovuttamista poliisille. Sisäministeriö toteaa, että poliisi käsittää myös suojelupoliisin, joka on poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) mukainen poliisiyksikkö.

Ehdotettuun pykälään on yhdistetty nykyisen potilaslain 13 § 5 momentti ja sosiaalihuollon asiakaslain 18 § 3 momentti. Mainitut säännökset tulivat voimaan 1.4.2015 ja muutosten taustalla oli vakavimpien henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten, kuten perhesurmien estäminen. Siinä annettiin usealle eri viranomaisille oikeus ilmoittaa oma-aloitteisesti poliisille henkeen ja terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot salassapitovelvollisuuden estämättä. Ilmoittamisoikeus on silloin, kun sosiaali- ja terveydenhuollossa on hänelle kuuluvia tehtäviä hoitaessaan saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi. (HE 333/2014, HaVM 41/2014 vp)

Korkein hallinto-oikeus antoi 21.1.2021 ennakkopäätöksen (2021:13) koskien sosiaalihuollon asiakaslain 18 § 3 momenttia. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisemassa tapauksessa poliisi ei saanut itse pyytämäänsä tietoja sosiaalivirastolta poliisin uhka-arviointia varten. Kysymyksessä olevassa tapauksessa Helsingin poliisilaitos oli saanut suojelupoliisilta ja Keskusrikospoliisilta tehtäväkseen laatia henkilöstä uhka-arvion ja estää mahdollinen uskonnollisista, poliittisista tai ideologisista motiiveista tehty väkivallan teko. Korkeimman oikeuden ratkaisu rajasi siis käytännössä nykyistä ja ehdotettavaa säätelyä siten, että tiedon luovutus edellyttää ammattihenkilön oma-aloitteista ilmoitusta tehtäviään hoitaessaan.

Korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätöksen jälkeen sisäministeriö pitää korostuneen tärkeänä, että korjaaviin toimiin ryhdytään pikaisesti. Korkeimman hallinto-oikeuden tapauksessa sovellettiin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 18 §:ää, jonka katsottiin rajoittavan poliisin oikeutta saada tietoja poliisilain 4 luvun 2 §:n

mukaista ns. yleistiedonsaantioikeuden nojalla ko. ratkaisussa tarkemmin perustellen.

Sisäisen turvallisuuden selonteon käsittelyn yhteydessä Eduskunta edellytti (VNS 4/2021, 16.3.2022), että hallitus arvioi tietojen luovuttamista koskevaa sääntelyä ja sen pohjalta valmistelee esityksen lainsäädännön muuttamiseksi siten, että sosiaali- ja terveysministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan viranomaisia velvoitettaisiin antamaan poliisille ainakin henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten muutoin salassa pidettävät välttämättömät tiedot. Sisäministeriä viittaa myös eduskunnan hallintovaliokunnan mietintöön (HaVM 19/2021 vp– VNS 4/2021 vp) sisäisen turvallisuuden selonteosta ja mietinnön tietojen luovuttamista koskevaan kannanotto ehdotukseen nro 3 (s. 49). Kannanottoehdotukseen liittyen mietinnössä tuodaan esiin myös, että valiokunta on viimeisimmässä hallituksen vuosikertomusta koskevassa lausunnossaan (HaVL 24/2021 vp) kiinnittänyt huomiota sosiaalihuollon asiakastietoihin kohdistuvaan poliisin tiedonsaantioikeutta koskevaan korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuun (KHO 2021:13), jonka mukaan poliisilla ei ollut oikeutta pyynnöstään saada henkilön tietoja sosiaalihuollosta siitä huolimatta, että tämän epäiltiin saattavan tehdä yleisellä paikalla useisiin henkilöihin kohdistuvan terroristisen väkivallanteon. Mietinnössä todetaan, että hallintovaliokunnan mielestä tiedot pitäisi voida luovuttaa poliisin pyynnöstä, ja ellei tietojen luovutus keskeisten oikeushyvien, hengen ja terveyden suojelemiseksi toimi, on välttämätöntä velvoittaa viranomaiset tietojen luovuttamiseen lainsäädäntöä muuttamalla (s. 46).

Sisäministeriön näkemyksen mukaan muutos tulisi tehdä nopeasti, jo tässä yhteydessä. Sisäministeriö esittää 62 §:n korjaamista velvoittavaan muotoon Eduskunnan edellyttämällä tavalla. Sääntelyn tulisi olla velvoittavaa, niin että palvelutarjoajalla olisi velvollisuus tietojen luovuttamiseen. Tiedot voivat esimerkiksi olla merkityksellisiä valtion turvallisuuteen kohdistuvien tai terrorismirikosten rikosten estämisessä ja uhka voi kohdistua laajaan henkilöryhmään eikä vain yksittäiseen henkilöön. Sääntelyä tulisi kehittää niin, että tietoja olisi velvollisuus luovuttaa suojelupoliisille kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. Eri viranomaisten välinen ja riittävän aikaisessa vaiheessa tapahtuva tiedonvaihto on merkityksellistä havainnon saamiseksi kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta toiminnasta.

Lisäksi sisäministeriö korostaa suurta intressiä tiedonluovutuksen salassapitoon, sillä tieto on luovutettu poliisille vakavan väkivallan estämiseksi tai uhka-arviointia. Tiedossa on ollut tapauksia, joissa paljastumisen pelko on nopeuttanut henkilön aietta käyttää väkivaltaa ja se on johtanut varsinaiseen tekoon. Informatiivisinta olisi säätää salassapito ehdotetun 62 §:n yhteydessä omana momenttinaan. Sisäministeriö viittaa myös tietosuoja-lain 34 § 1 kohtaan.

Myös ehdotetun 62 §:n otsikointia tulisi täsmentää siten, että siitä ilmenee ilmoitusoikeuden mukainen rajaus, ettei sen tulkita määrittävän kaikkia ilmoittamistilanteita poliisille. Samalla perusteluissa olisi syytä viitata informatiivisuuden vuoksi muihin sosiaali- ja terveydenhuollon henkilön ilmoitusvelvollisuuksiin ja – oikeuksiin poliisille. Näitä ovat esimerkiksi ampuma-aselaissa, ajokorttilaissa ja lastensuojelulaissa. Lisäksi rikoslaisissa kriminalisoidaan törkeän rikoksen ilmoittamatta jättäminen, mikä koskee myös terveydenhuollon ja sosiaalihuollon henkilöitä.

63 § Sosiaalihuollon asiakastietojen luovuttaminen muille viranomaisille

Ehdotettu pykälä vastaa nykyistä sosiaalihuollon asiakaslain 18 momenttia lukuun ottamatta luonnoksen 62 §:ssä ehdotettua. Sisäministeriö katsoo, että pykälää tulisi laajentaa ehdotetun lain 3 § 5 kohdan mukaiseen asiakastietoon

ja samalla se tulisi uudistaa vastamaan nykypäivän toimintaympäristön vaatimuksia. Keskeiset käytännön ongelmat on tunnistettu jo vuosina 2017-2018 poliisiin ja terveydenhuollon välisessä tiedonvaihdoissa. Jo tuolloin tunnistettiin myös sosiaalihuollon osalta päivittämisen tarvetta edellä todetun mukaisesti. Tuolloin valmisteltiin myös pykälävaihtoehtoja asiakaslain 18 §:n pohjalta ja niiden pohjalta jatkovalmistelua ei olisi mahdoton tehdä tässä yhteydessä, melko nopeassakin aikataulussa.

Esitetyn pykälän 2 momentin mukaan [s]osiaalihuollon palvelunantajan tulee pyydettyessä antaa asiakkaan tai tämän laillisen edustajan suostumuksesta riippumatta tieto salassa pidettävästä asiakirjasta poliisille, syyttävaviranomaiselle ja tuomioistuimelle, jos se on tarpeen sellaisen rikoksen selvittämiseksi, josta säädetään ilmoitusvelvollisuus rikoslain (39/1889) 15 luvun 10 §:ssä, taikka jonka enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta.

Esitutkintalain (805/2011) 2 luvun 1 §:n mukaan esitutkintaviranomaisia ovat muu poliisi kuin suojelupoliisi sekä rajavartiosto-, tulli- ja sotilasviranomaiset. Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvista rikoksista säädetään rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain (108/2018) 4 §:ssä. Ensimmäisen lakiehdotuksen 63 §:n soveltamisalaan kuuluisi enimmäisrangaistuksen ankaruuden perusteella ihmiskauppa, joka on rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 4 §:ssä säädetty Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi silloin, kun se liittyy laittoman maahantulon järjestämiseen. Lakiehdotuksen soveltamisalaan kuuluisivat samalla perusteella myös muun muassa törkeä laittoman maahantulon järjestäminen sekä törkeä metsästysrikos, jotka nekin kuuluvat Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi säädettyihin rikoksiin.

Esitysluonnoksessa ei perustella sitä, miksi ensimmäisen lakiehdotuksen 63 §:ssä tietojensaantioikeus on rajoitettu esitutkintaviranomaisista vain poliisille. Ottaen huomioon sen, että Rajavartiolaitoksella on oikeus tutkia eräitä säännöksen soveltamisalan piiriin kuuluvia rikoksia, tulisi poliisia vastaava tiedonsaantioikeus olla myös Rajavartiolaitoksella. Sisäministeriön näkemyksen mukaan ei ole perusteltua, että eri esitutkintaviranomaisilla olisi saman rikoksen tutkimisen yhteydessä tältä osin eri toimivaltuudet. Tämän takia rajavartiosto-osasto esittää, että sana *poliisille* korvattaisiin 63 §:ssä sanalla *esitutkintaviranomaiselle*.

Sisäministeriö toteaa teknisenä asiana myös, että lakiehdotuksen 63 §:n otsikko ei vastaa täysin pykälän sisältöä.

Sosiaalihuoltolaki

40 § Ilmoitus muulle viranomaiselle asiakkaan tuen tarpeesta

Sisäministeriö kiinnittää huomiota, että sosiaali- tai terveydenhuollon palvelun tarpeessa olevan ihmiskaupan uhrin ohjaaminen auttamisjärjestelmän piiriin nykyisen sosiaalihuoltolain 40 §:n mukaisesti tulisi säädellä tarkemmin. On epäselvää, onko hallintolain mukainen yleinen viranomaisen opastusvelvoite riittävää, kuten nykyisen sosiaalihuoltolain 40 §:n valmisteluasiakirjassa todetaan (HE 164/2014 vp).

Lopuksi

Sisäisen turvallisuuden ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisen kannalta sosiaalihuollon ja terveydenhuollon tiedonluovutussäännösten ajantasaistamiseen on välitön tarve. Sosiaali- ja terveysministeriön kanssa tehdyssä yhteistyössä nämä käytännön haasteet on nostettu esille ja tunnistettu. Lainsäädännön muutostarpeet tunnistettiin jo vuonna 2017 ja se myös todetaan sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2020 julkaisemassa

ohjeessa. Mikäli muutoksia ei tehdä, se konkretisoituu viime kädessä yksittäisten ihmisten hyvinvoinnissa ja turvallisuudessa, esimerkiksi poliisin toimintaedellytyksenä suojata yksilön henkeä ja terveyttä rikoksilta, estää laajaan ihmisjoukkoon kohdistuva vakava väkivallan teko tai etsiä kadonnutta. Tiedonluovuttamiseen liittyvän sääntelyn puutteet johtavat paitsi käytännön ongelmiin myös sellaisiin tietopyyntöihin, joissa tiedon luovuttamisesta kieltäydytään. Siihen liittyvä valitus ratkaistaan oikeusprosesseissa poliisin, sosiaalihuollon ja terveydenhuollon lisäksi oikeuslaitosta kuormittaen.

Sisäministeriö toteaa lopuksi, että se antaa vahvan tuen muutosten valmisteluun nykytilan parantamiseksi ja nykyisten epäkohtien poistamiseksi.

Teknisluontoisena huomiona sisäministeriö nostaa esiin vielä esitysluonnoksen kohdan 7.24, jonka lakiesityksessä muutettaisiin rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 32 §:n 1 momenttia. Muutos on tekninen ja siinä ainoastaan muutettaisiin säännöksessä viitatus lain nimi ja säädösnumero. Sisäministeriö toteaa, että muutokselle ei sen näkökulmasta ole estettä. Sisäministeriö toteaa kuitenkin samalla, että Rajavartiolaitos kirjoitetaan nykyään vakiintuneesti isolla alkukirjaimella. Lainsäädännössä on vielä säännöksiä, joissa Rajavartiolaitos kirjoitetaan pienellä alkukirjaimella. Kirjoitusasu on tyyppillisesti korjattu, kun säännöstä on syystä tai toisesta ollut tarve muuttaa. Nyt muutettavaksi esitetystä säännöksessä Rajavartiolaitos on kirjoitettu vakiintuneesta kieliasusta poiketen kahdessa kohtaa pienellä alkukirjaimella. Sisäministeriö esittää, että lain 32 §:n muuttamisen yhteydessä korjattaisiin Rajavartiolaitoksen nimen kieliasu nykyiseen muotoonsa.

Kansliapäällikkö

Kirsi Pimiä

Erityisasiantuntija

Janne Juujärvi

Jakelu STM Sosiaali- ja terveysministeriö

Tiedoksi

VN/2037/2021-SM-86

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: